Tres ideas fundamentais como punto de partida

1

Unha escola e un aula inclusiva acolle a todo o mundo, non rexeita a ninguén: todos teñen dereito a acudir a ela, sen distinción dunha posible discapacidade, a orixe cultural ou calquera outra diferenza. Tamén deberían poder aprender nela cos seus compañeiros e dos seus compañeiros.

O único xeito de facer posible aulas inclusivas, nas cales poidan aprender xuntos alumnos e alumnas aínda que sexan moi diferentes, é estruturando nelas a aprendizaxe de forma cooperativa.

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

Tres ideas fundamentais como punto de partida

2

A cooperación supón algo máis que a colaboración: detrás da cooperación hai valores fundamentais como a solidariedade e o respecto polas diferenzas. Non pode haber propiamente cooperación (é dicir: non se poden educar os valores que hai detrás da cooperación) –nun aula– si previamente se excluíron dela aos que son "diferentes", si a aula non é inclusiva.

Que entendemos por aprendizaxe colaborativa?

1

A aprendizaxe cooperativa é utilizar cunha finalidade didáctica o traballo en equipos reducidos de alumnado, utilizando unha estrutura da actividade de modo que:

- Asegure ao máximo a participación equitativa (para que todos os membros do equipo teñan as mesmas oportunidades de participar)
- Aprovéite ao máximo a interacción simultánea entre eles...
- ...coa finalidade de que todos os membros dun equipo aprendan os contidos escolares, cada un ata o máximo das súas posibilidades e aprendan, ademais, a traballar en equipo.

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

Que entendemos por aprendizaxe colaborativa?

2

Os membros dun equipo de aprendizaxe cooperativa teñen **unha dobre responsabilidade:**

- Aprender eles o que o profesor lles ensina
- Contribuír a que o aprendan tamén os seus compañeir@s de equipo.

E os equipos de aprendizaxe cooperativa **teñen unha dobre finalidade:**

- Aprender os contidos escolares
- Aprender a traballar en equipo, como un contido escolar máis. É dicir, cooperar para aprender e aprender a cooperar.

- Unha cousa é que os alumnos e alumnos fagan, de cando en vez, "*algún traballo en equipo*" e outra cousa moi distinta é ter estruturada a clase, de forma máis ou menos permanente, en **equipos de traballo** nos cales se axuden e animen mutuamente á hora de aprender

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

Tres ideas fundamentais como punto de partida

3

Algunhas competencias comunicativas: expresar, argumentar e interpretar pensamentos, sentimentos e feitos; escoitar as ideas alleas; aceptar e realizar críticas constructivas; colocarse no lugar doutro de forma empática; respectar opinións distintas ás propias con sensibilidade e espírito crítico.

Algunhas competencias sociais: practicar o diálogo e a negociación para resolver conflitos; traballar en equipo aportando o que un sabe xunto ao que saben os demais para resolver xuntos problemas comúns.

Estas competencias difícilmente pódense practicar e, polo tanto, aprender , si os alumn@s non teñen a oportunidade de traballar xuntos, en equipo, dentro da clase, de forma continuada.

ESTRUTURAS DA APRENDIZAXE

Estrutura da actividade individualista	Estrutura da actividade competitiva	Estrutura da actividade cooperativa
Cada estudante estudia só, sen prestar atención ao que fan os demais	Cada estudante traballa só, rivalizando cos seus compañeiros	O alumnado forma pequenos equipos de traballo para axudarse e animarse á hora de aprender
Espérase do alumnado que aprenda o que o profesorado ensina.	Espérase del que aprenda máis que os demais ou antes que ninguén, o que o profesorado ensína	Espérase de cada estudante que aprenda o que se lle ensina e que contribúa a que o aprendan os seus compañeiros
Consegue este obxectivo independientemente de que os demais tamén o consigan (NON HAI interdependencia de inalidades).	Consegue este obxectivo si, e só si, os demais NON o conseguen. (Interdependencia de finalidades NEGATIVA)	Consegue este obxectivo si, e só si, os demais TAMÉN o conseguen (Interdependencia de finalidades POSITIVA)

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

ESTRUTURAS DA APRENDIZAXE

Estrutura da actividade individualista

Estrutura da actividade competitiva

Estrutura da actividade cooperativa

INTERACCIÓN PROFESORADO-ALUMNADO
TRABALLO INDIVIDUAL

INTERACCIÓN PROFESORADO-ALUMNADO
+
INTERACCIÓN ALUMN@-ALUMN@

TRABALLO INDIVIDUAL
+
TRABALLO EN EQUIPO

ELEMENTOS FUNDAMENTAIS DA ESTRUTURA

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

ELEMENTOS DETERMINANTES DO GRAO DE INCLUSIÓN NUNHA AULA

1. **AGRUPAMENTO DO ALUMNADO**
2. **NATUREZA DO CURRÍCULUM**
3. **ESTRUTURA DA ACTIVIDADE**

Normalmente incídese sobre os dous primeiros elementos...

...E MOI POUCO SOBRE O TERCEIRO

Na maioría dos centros non se cambiou –ou, polo menos, non se cambiou a fondo- a estrutura da actividade na maioría das clases, de modo que a máis habitual segue a ser unha ESTRUTURA INDIVIDUAL OU COMPETITIVA

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

¿ Que pasa co alumnado con máis problemas de aprendizaxe nunha clase cunha… ?

Estrutura da actividade individualista

Os estudantes con problemas para aprender deben recorrer ao profesor do aula ou ao profesor de apoio. Seica poden contar coa axuda dun/a compañeiro/a….

Estrutura da actividade competitiva

Os estudantes con problemas para apren der, deben recorrer ao profesor do aula ou ao profesor de apoio. Difícilmente poden contar coa axuda dun/a compañeiro/a….

Estrutura da actividade cooperativa

Os estudantes con problemas para aprender contan, ademais, co apoio dos seus compañeiros e das súas compañeiras

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

As estruturas da actividade cooperativa, segundo Spencer Kagan

Unha estrutura da actividade cooperativa corresponde a unha determinada forma de organizar as sucesivas operacións que o alumnado debe seguir no momento de levar a cabo unha determinada actividade ou tarefa, de modo que se asegure ao máximo o que Spencer Kagan (1999) denomina a *participación equitativa e a interacción simultánea.*

Participación equitativa: Todos os alumnos e as alumnas deben ter a oportunidade e a "obriga" de participar equitativamente na actividade

Interacción simultánea: Todos os alumnos e as alumnas dun equipo deben ter a oportunidade e a "obriga" de expresar o seu punto de vista, discutir e dialogar cos demais ata chegar a un acordo

Programa CA/AC: ("Cooperar para Aprender/ Aprender a Cooperar") Universitat de Vic

UVIC
Universitat de Vic

Proyecto PAC: Programa didáctico inclusivo para atender na aula ao alumnado con necesidades educativas diversas.
Unha investigación evaluativa.
Ministerio de Ciencia e Innovación
(Referencia: SEJ2006-01495/EDUC)

Proyecto PAC: Programa didáctico inclusivo para atender en el aula al alumnado con necesidades educativas diversas.
Una investigación evaluativa. Ministerio de Ciencia e Innocavión (Referencia: SEJ2006-01495/EDUC)

El PROGRAMA CA/AC ("Cooperar para Aprender/Aprender a Cooperar") PARA ENSEÑAR A APRENDER EN EQUIPO
Presentación 1: Conceptos básicos

Equipo de trabajo:
Pere Pujolàs y José Ramón Lago (Coords.), Mila Naranjo, Olga Pedragosa, Gemma Riera, Jesús Soldevila, Glòria Olmos, Alba Torner y Carles Rodrigo

Resumo e Adaptación Charo Sänchez-Gabriel